

- LENGYEL J. 1997: Analýza ornitocenóz Prírodnej rezervácie Žitavský luh a využitie výsledkov pre aktualizáciu managementu Prírodnej rezervácie Žitavský luh. — Diplomová práca, Katedra ekozológie a fyziotaktiky, Prírodovedecká fakulta UK Bratislava, 108 pp.
- MATOUŠEK B. & MATOUŠEK F. 1965: Prvý doklad o výskyte šašiniarika tenkozobého (*Luscinola melanopogon* (Temm.)) v ČSSR. — Acta Rer. Natur. Mus. Nat. slov. **11**: 123–126.
- NAGY-CHRENÓCZY J. 1904: A madár. — Nitra, 2 vyd., 196 pp.
- TRNKA A. 1999: Vtáky rybníkov severozápadnej časti Podunajskej nížiny. I. časť. — Trnavská univerzita, 81 pp.
- TRNKA A. 2003: Vplyv počasia na hromadný výskyt trsteniarika tamariškového (*Acrocephalus melanopogon*) v pohnezdnom období na Slovensku v roku 2001. — Sylvia **39**: 95–105.
- TRNKA A. & ČAPEK M. 2002: Šašiniarik tenkozobý / Trsteniarik tamryškový (*Acrocephalus melanopogon*). — Pp.: 495–497. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRISTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava, 688 pp.

Došlo: 1. 1. 2005
 Prijaté: 15. 8. 2005

Zimný a hniezdny výskyt myšiarky močiarnej (*Asio flammeus*) v okolí Tekovských Lužian (JZ Slovensko)

Winter occurrence and breeding of the Short-eared Owl (Asio flammeus) in the Tekovské Lužany area (SW Slovakia)

Gabriel DEMETER

SNP 123, 935 41 Tekovské Lužany, Slovensko; demeterg@post.sk

Myšiarka močiarna (*Asio flammeus*) patrí medzi nepravidelné hniezdiče Slovenska. Jej hniezdne a zimné rozšírenie v období 1980–1999 zhrnuli Danko & Chavko (2002), pričom z Pohronia neuvádzajú žiadne faunistické údaje z tohto obdobia. V monografii od Jurkoviča & Maglena (1981) je tento druh spomínaný ako zástupca avifauny okresu Levice bez bližších údajov. V rozsiahlych mokraďových biotopoch Národnej prírodnej rezervácie Parížske močiare sa uvádza ako zimujúci druh (Trnka et al. 2003). Najbližšia známa hniezdna lokalita na Podunajskej nížine je pri Šuranoch (33 km na západ od Tekovských Lužian), kde v r. 1998 zistil hniezdenie 1 páru tejto sovy na slanisku Akomáň (ca 90 ha, DFS 7974) Lengyel (2001). Na tej istej lokalite pozoroval Lengyel (ex Danko & Chavko 2002) zimovanie (maximum 16 ex. 29. 12. 1997) a v Prírodnej rezervácii Žitavský luh (21 km SZ od Tekovských Lužian; DFS 7875) tiež objavil ich denné zhromaždiská (max. 40 ex.

6. 2. 1995). Známe hniezdiská a zimoviská sa nachádzajú na východnom Slovensku v okolí iňačovsko-sennianskych rybníkov (DFS 7298 a 7398, Danko 1992, 1994, Danko et al. 2000). Cieľom tohto príspevku je sumarizovať zimné a hniezdne výskyty tohto druhu v r. 1999–2005 v katastri obce Tekovské Lužany.

Katastrálne územie obce Tekovské Lužany (4394 ha) sa rozprestiera na pravej strane Hrona (48°06'N, 18°32'E; DFS 7877; 156 m n. m.) v geomorfologickom podcelku Pohronská pahorkatina, v časti Hronská tabuľa (Mazúr & Lukniš 1980). Predmetné územie sa nachádza v oblasti intenzívnej poľnohospodárskej výroby, orné pôdy predstavujú až 87 % z celého katastra, trvalé trávne porasty 0,4 %, vodné plochy 0,5 % a lesy 1,7 %. Z hľadiska výskytu študovaného druhu boli zaujímavé nasledovné biotopy: 1) Vodná nádrž Tekovské Lužany (ďalej len vodná nádrž) – rozloha obtočnej vodnej nádrže v alúviu Lužianky je 19 ha z čoho voľná

vodná hladina predstavuje cca 12 ha. Plytké brehy nádrže sú lemované 20–30 m širokým pásom *Phragmites australis*, *Typha latifolia*, *Carex* sp. a iných mokraďových druhov rastlín (7 ha); 2) Topoľový les pri potoku Vrbovec (ďalej len topoľový les) – hospodársky les na pravej strane potoka Vrbovec s rozlohou 7 ha. Juhovýchodnú a severozápadnú tretinu lesa tvorili dospelé porasty topoľa euroamerického. Topole v severozápadnej časti lesa boli vyťažené v jeseni 2003, na vzniknutom rúbanisku (2,3 ha) v súčasnosti prevládajú trávy (*Poa* sp., *Calamagrostis* sp. a *Carex* sp.) a skupiny krov (*Swida sanguinea*, *Cerasus avium*, *Ligustrum vulgare*, *Crataegus monogina*, *Prunus spinosa*, *Rosa canina* a pňové výhonky topoľov). Uprostred lesa sa nachádza cca 20 ročný porast s jaseňom a dubom (2,4 ha). V susedstve lesa na ľavej strane potoka sa rozprestiera 1,8 ha trávny porast so solitérnymi vrúbami a skupinami topoľov. Intenzívnejšie kontroly na tejto lokalite boli vykonané až od jari 2001. V širšom okolí predmetných lokalít za sledované obdobie (1999–2005) sa nachádzali rozsiahle polia s repkou a lucernou.

Najpočetnejšie skupiny zimujúcich jedincov za jednu kontrolu boli zistené počas zím 1999/2000 (26. 12. – max. 9 ex.), 2000/2001 (16. 1. – max. 6 ex., v obidvoch prípadoch jedince vyplašené z litorálnej vegetácie vodnej nádrže) a 2004/2005 (29. 12. – max. 30 ex., vyplašené z ročného 2,3 ha rúbaniska pri topoľovom lese). Počas zimy 2001/2002 bol zistený len 1 ex (dvakrát v novembri a raz v januári), v zime 2002/2003 a 2003/2004 bolo 14 kontrol negatívnych (regres hraboša poľného v roku 2003 a v prvej polovici 2004). Ako zimní hostia najskôr boli zaznamenané 14. 11., najneskorší dátum zimného výskytu pripadá na 8. 3. (v r. 2005 tuhá zima trvala až do 13. 3.).

V apríli 2001 bola myšiarka močiarna dvakrát pozorovaná na tej istej lokalite. 8. 4. počas denného atakovania myšiaka lesného pri topoľovom lese nad poľom repky a pšenice a 28. 4. počas večerného lovu nad blízkym poľom lucerny. Asi 1 km odtiaľ na západ 19. 7. 2005 som pozoroval vyletenú, 6 člennú rodinu tejto sovy (mladé sovy boli vyplašené

z trávneho porastu slivkového stromoradia uprostred poľa). Po vyplašení niektoré mladé myšiarky sadali do koruny blízkych sliviek (nedokonalý let jedincov hlavne počas navigácií pri pristáti na konári), resp. do susednej pšenice. Po prezretí pšenice, ktorá ešte v tom čase nebola pokosená som na viacerých „čistinkách“ našiel ich vývržky, trus a perie pravdepodobne z predošlých dní. 27. 7. 2005 som na tej istej lokalite našiel už len jednu myšiarku (bola vyplašená z trávneho porastu stromoradia).

Zaujímavé je, že napriek vhodným topic-kým podmienkam z alúviu potoka Paríž (ale aj ďalších vhodných biotopov Pohronskej pahorkatiny) pochádza len jeden faunistický záznam o myšiarkke močiarnnej – 14. 2. 1999, 1 ex. pozorovaný Mrlíkom & Horalom (in Trnka et al. 2003), v hniezdnom období tu zatiaľ nebola zaznamenaná. Je pravdepodobné že v zimných mesiacoch sa tu vyskytuje pravidelnejšie, čo by mohli potvrdiť zámerné zimné kontroly priamo v potencionálnych porastoch bylín a tráv. V okolí Tekovských Lužian som najpočetnejšie skupiny zimujúcich myšiarok močiarnnych zaznamenal spôsobom ich „vyplašenia“ priamo na denných zhromaždiskách (úniková vzdialenosť často len z 3–4 m), podstatne menej početné skupiny v tých istých rokoch na totožných lokalitách som zaznamenal počas predvečerných kontrol na loviskách (polia lucerny a repky). Na základe vyššie uvedených pozorovaní v hniezdnom období považujem myšiarku močiarnu za nepravidelného hniezdiča Pohronskej pahorkatiny. Ako jej možným hniezdnym biotopom v blízkosti Tekovských Lužian predpokladám priľahlé okolie topoľového lesa pri potoku Vrbovec (trávny porast so solitérnymi stromami, ročné rúbanisko s ostricou a smlzom, resp. viacročne poľnohospodárske kultúry a oziminy – lucerna, pšenica). V prípade hniezdenia v obilnom poli k úspešnému vylietaniu mláďat vo veľkej miere prispela aj oneskorená žatva (daždívny začiatok júla 2005). Skúsenosti z posledných šiestich rokov potvrdzujú pozitívnu závislosť zimného a hniezdného výskytu myšiarky močiarnnej od populačnej hustoty hraboša poľného (*Microtus arvalis*) na okolitých poliach.

Literatúra

- DANKO Š. 1992: Správa o činnosti Skupiny pre výskum a ochranu dravcov a sov v ČSFR za rok 1990. — *Buteo* 5: 1–30.
- DANKO Š. 1994: Správa o činnosti Skupiny pre výskum a ochranu dravcov a sov v ČSFR za rok 1992. — *Buteo* 6: 121–151.
- DANKO Š., KARASKA D. & CHAVKO J. 2000: Správa o činnosti Skupiny pre ochranu dravcov a sov Slovenskej ornitologickej spoločnosti za rok 1995. — *Tichodroma* 13: 227–250.
- DANKO Š. & CHAVKO J. 2002: Myšiarka močiarna (*Asio flammeus*). — Pp.: 376–378. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava, 688 pp.
- JURKOVICH B. & MAGLEN C. 1981: Príroda okresu Levice. — Obzor, Bratislava, 88 pp.
- LENGYEL J. 2001: Hniezdenie myšiarok močiarnych (*Asio flammeus*) v okrese Nové Zámky v roku 1998 a hniezdne výskyty v roku 1999. — *Buteo* 12: 141–144.
- TRNKA A., ČAPEK M. & KLOUBEC B. 2003: Vtáky Národnej prírodnej rezervácie Parížske močiare. — VEDA, Bratislava, 163 pp.

Došlo: 25. 8. 2005

Prijaté: 28. 8. 2005

24. Medzinárodný ornitologický kongres

24th International Ornithological Congress

Hamburg, 13.–19. 8. 2006

Po dvoch posledných fascinujúcich svetových kongresoch v Durbane (Južná Afrika 1998) a Pekingu (Čína 2002) bude hosťovať ornitológov z celého sveta znovu Európa, a to severonemecké veľtržné mesto Hamburg.

Na kongrese je plánovaných 10 špičkových plenárnych prednášok popredných ornitológov sveta, napr. Elizabeth Atkins Regan (USA), Jacques Blondel (Francúzsko), Scott Edwards (USA), Jeremy Greenwood (UK), Erich D. Jarvis (USA), Don Merton (Nový Zéland), Morne du Plessis (Južná Afrika), Theunis Piersma (Holandsko), Sarah Wanless (UK) a Wolfgang Wiltschko (Nemecko). Témy ako „Hormóny a vývoj správania podľa pohlavia“, „Genomika a ornitológia“, „Občan, veda a ochrana vtákov“, „Kooperatívne hniezdenie“, „Učenie vtáčieho spevu a neurobiológia ľudského jazyka“, „Klimatické zmeny a vtáky“, „Magnetorecepcia u vtákov“, budú iste magnetom pre masu ornitológov.

Plánovaných je celom 48 sympózií na najakútnejšie, moderné i klasické témy, ktoré iste budú ako na posledných kongresoch inšpiráciou pre poslucháčov a diskutérov. Za všetky spomenieme aspoň niektoré: „Vtáčie osobnosti“, Úloha otcov a matiek vo výchove“, Vtáky ako indikátory zmien prostredia“, Ekologické pasce – perspektívy vtákov a človeka“, „Integrované štúdie o vtáčích chorobách a parazitoch“, „Príčiny geografických rozdielov životných stratégií druhov“, „Stárnutie vtákov“, „Ako vtáky cítia magnetizmus zeme?“. Na posledných kongresoch sa zúčastnilo 1000–2000 ornitológov celého sveta. Kongresové centrum v Hamburgu ponúka veľkorysý priestor pre zvýšený počet záujemcov, a to nielen z radov ornitológov.

V každom prípade, všetkým záujemcom odporúčame navštíviť stránku <http://www.i-o-c.org>.

tk